

Rozhodnutie nášho pána prezidenta

Bratislava, 24. marec 2025 – *Syn mäsiara, kňaz, politik, predseda strany, poslanec, minister, predseda vlády, prezident. Kolaborant a vlastizradca, odsúdený za zločiny proti ľudskosti. Divadlo Pavla Országha Hviezdoslava uvedie v premiére inscenáciu o Jozefovi Tisovi **Hitlerov prezident**.*

25. marca, symbolicky v deň kedy si pripomíname výročie odchodu prvého transportu slovenských Židov do vyhladzovacieho koncentračného tábora Auschwitz, si budú môcť diváci DPOH po prvýkrát pozrieť inscenáciu o postave našich dejín, ktorú po genocíde židovského obyvateľstva počas druhej svetovej vojny aj dnes niektorí s veľkou mierou zhovievavosti označujú za kontroverznú.

Hra **Hitlerov prezident** vznikla na motívy knihy historičky **Madeline Vadkerty** Slovný pán prezident. Autorkou je **Ľuba Lesná** a v réžii **Valerie Schulzovej** diváci uvidia **Martina Madeja /Jozef Tiso/, Mariána Mitaša, Zuzanu Kronerovú, Mareka Majeského, Bronislavu Kováčikovou, Marcelu Cmorejovú a Martina Hasáka.**

Madeline Vadkerty počas svojho výskumu v slovenských archívoch vypátrala stovky osobných listov, ktoré písali zúfalí a ponížení slovenskí občania židovského pôvodu prezidentovi Jozefovi Tisovi. Žiadali ho v nich o výnimku a milosť po tom, ako sa na nich začali vzťahovať rozsiahle protizidovské zákony spísané v tzv. Židovskom kódexe, vládnom nariadení Slovenskej republiky, ktoré bolo vydané 9. septembra 1941. Dokument obsahoval 270 paragrafov a slovenských Židov zbavil volebného práva, osobných slobôd, zakázal zamestnania v službe štátu, vykonávať slobodné povolania, obmedzil ich vzdelávanie i množstvo činností ako napríklad jazdu na bicykli, či lovenie rýb, zbavil hmotného a nehmotného majetku, vylúčil z verejného života, nariadil prepustenie z verejných služieb, či prikazoval kedykoľvek strieť kontroly bezpečnostných zložiek. Ľudia zbavení dôstojnosti, občianskych a ľudských práv, okradnutí o majetok, ožobračení, žijúci v biede, vylúčení zo spoločnosti, vystávaní zo svojich domovov, terorizovaní raziami Hlinkovej gardy, označení žltou hviezdou žiadali svojho prezidenta o pomoc. Od detí po starcov písali listy a prosili, aby sa nemuseli vystahovať zo svojich domovov, aby mohli chodiť do školy, aby sa mohli zosobášiť, aby nemuseli odísť zo zamestnania, aby sa mohli cítiť ako ich spoluobčania, aby neboli deportovaní. Žiadali a dokazovali, že

Sídlo:
Divadlo P. O. Hviezdoslava
Laurinská č. 20
811 01 Bratislava

Korešpondenčná adresa:
Divadlo P. O. Hviezdoslava
Gorkého 478/17
811 01 Bratislava

dpo@dpoh.sk

www.dpoh.sk

sú Slováci ako zvyšok národa. Do prezidentskej kancelárie zaslali vyše 20 000 žiadostí. Jozef Tiso udelil výnimku iba v 922 prípadoch. Židia okradnutí o majetok, zbavení práce, sa stali záťažou spoločnosti, ktorej bolo potrebné sa zbaviť.

Do koncentračných, pracovných a vyhladzovacích táborov bolo deportovaných 71 128 občanov židovského pôvodu. Väčšina neprežila. Za každého z nich vyplatila Slovenská republika Nemecku 500 ríšskych mariek. Bola jediným štátom, ktorý deportácie svojich občanov nielen schválil a zorganizoval ale za smrť ľudí, od batoliat po starcov aj zaplatil. Tí, ktorí žiadali o zachovanie svojho podnikania sa pomoci prezidenta nedočkali. Na základe platných zákonov bolo zarizovaných 2 223 podnikov vo vlastníctve Židov a ďalších 10 077 bolo zlikvidovaných. Na deportácie a arizácie dohliadala Hlinkova garda, ktorej najvyšším veliteľom bol kňaz Jozef Tiso.

Teaser: <https://www.youtube.com/watch?v=RfBVT2-vBPA>

„Keď sme s Ľubou Lesnou, Madeline Vadkerty a Darinou Abahámovou boli na začiatku rozhovorov o tejto hre a hľadali sme jej konkrétnu podobu, pracovne sme ju pomerne dlho volali Prezident. V jeden moment sme si však všetky uvedomili, že sa nám vlastne tento názov prieči. Že tak, ako bol Slovenský štát lokajský, tak jeho hlava bola len Hitlerovým prezidentom. Toto štátne zriadenie nevzniklo legitímne, aj keď ho vyhlásil Slovenský snem. Veď ani jeho poslanci nevzišli z demokratických volieb. Od začiatku sme vedeli, že hra bude o Tisovi, pragmatikovi moci, oportunistovi, ktorý nielenže posielal vlastných občanov na smrť, ale už za života si budoval kult vodcu záchrancu a na prahu smrti i martýra. Hra ani inscenácia nerelativizujú jeho zodpovednosť za smrť slovenských Židov. Ani za stav spoločnosti presiaknutej štátom riadenou korupciou a protekciou. Inscenácia chce zbaviť Jozefa Tisa kontroverzie. Žiadna neexistuje. Nie je rozpor medzi jeho ambíciami, cieľavedomosťou karieristu a absenciou svedomia, ktoré by verejne prejavil aspoň počas súdneho procesu. Hra ho stavia do fiktívneho rozhovoru s Fredom Wetzlerom. Má šancu sa obhájiť, ale neurobí to. Pretože na také veci nemá čas ani chuť. Sústreďuje sa na svoju martyrológiu. Pre mňa je dôležité nedotknúť sa cti obetí slovenského holokaustu. S maximálnou empatiou voči nim však ukázať, že ani Tiso, ani Hitler nie sú mystickým zlom priamo z pekla. Ich činy neriadi Satan, ale ich vlastné choré predstavy a naša zbabelosť. Mystika, mágia a fatálne zlo nie sú tou mocou, ktorá ich priviedla na vrchol a dovolila im zničiť milióny životov. Sú tam, lebo im dávame silu my. A robíme to znovu a znovu,“ hovorí režisérka Hitlerovho prezidenta a riaditeľka DPOH **Valeria Schulczová**.

Hitlerov prezident je fiktívnym rozhovorom medzi Jozefom Tisom a Alfrédom Wetzlerom, ktorému sa spolu s Rudolfom Vrbom podarilo utiecť z koncentračného tábora Auschwitz, aby podali svedectvo o nacistických zverstvách a vraždení Židov. Nadväzuje na inscenácie Pressburger Fight Club a Pozsony Dance Club, ktoré v repertoári divadla otvárajú tému holokaustu na Slovensku. Je o Jozefovi Tisovi, rímskokatolíckom kňazovi, predsedovi Hlinkovej slovenskej ľudovej strany, politikovi, poslancovi, ministrovi, predsedovi vlády a prezidentovi vojnovnej Slovenskej republiky. Je o mužovi, ktorý mal v danom čase v krajine politicky najväčšiu moc a zároveň ako kňaz predpoklad človeka riadiaceho sa najvyššími morálnymi princípmi, ktorý koná podľa prikázania miluj bližneho svojho ako seba samého. Zlyhal však aj ako politik, aj ako kňaz. Jozef Tiso bol na základe svojich vydaných rozhodnutí priamo zodpovedný za deportácie občanov židovského pôvodu z územia Slovenska do pracovných

Sídlo:
Divadlo P. O. Hviezdoslava
Laurinská č. 20
811 01 Bratislava

Korešpondenčná adresa:
Divadlo P. O. Hviezdoslava
Gorkého 478/17
811 01 Bratislava

dpoh@dpoh.sk

www.dpoh.sk

vyhladzovacích koncentračných táborov a likvidáciu a krádež ich majetkov. Po skončení vojny bol súdený za zločiny proti ľudskosti a bol odsúdený na trest smrti.

„Spolu s historičkou Madeline Vadkerty, režisérkou Valeriou Schulczovou, a ďalšími tvorcami a hercami tejto inscenácie sme hľadali odpoveď na otázku, ktorú si v hre kladie Alfréd Wetzler: „Videli sme priemyselné masové vyvražďovanie. Videli odvrátenú tvár vrahov, ktorí sa ani netúžili podobať na ľudskú bytosť. Ale ani my nevieme to hlavné. Nevieme, prečo. Je to trhlina v ľudskej civilizácii? A keď nevieme presne, prečo sa to stalo, je isté, že sa to nestane znova? My sme to zabíjanie videli na vlastné oči. Ale prečo? Prečo sa to stalo?“ pokračuje autorka hry **Ľuba Lesná**.

Šesť miliónov motýľov, mrakov, stoličiek

Máme o ňom hovoriť? Je to nevyhnutné a potrebné? Nie je to únavné a večne sa opakujúce? Pripomínajúce vinu a slabosť národa? Jozef Tiso, pre večných ľudákov a gardistov martýr, pre iných hanebná súčasť fašistickej mašinerie, hanba slovenskej histórie. Hitlerov prezident nie je kritickou biografiou mäsiarovho syna. Je pátraním, nemilosrdným spytovaním a hľadaním dôvodov, ktoré kňaza premenili na vraha. Hitlerov prezident nie je o presvedčaní presvedčených, je to hra o záchrane slobody a demokratických hodnôt. A o viere, že z hrôz minulosti sa môže zrodiť nádej a odhodlanie.

DPOH uvádza inscenáciu Hitlerov prezident aj ako reakciu na nebezpečne sa meniacu situáciu v našej krajine a naprieč svetom. Denne sledujeme extrémny nárast násilia, porušovanie ľudských práv, diskrimináciu menšín, šikanu zo strany štátu, ponížovanie, dehumanizáciu, príklon k autoritatívnym režimom, aroganciu moci, manipuláciu, klamstvo, bezcitnosť, netoleranciu, surovosť, likvidáciu kultúry, rozklad inštitúcií, cenzúru médií, nebezpečné konšpirácie, propagandu, agresivitu, popieranie hrôz vojny, oslavu agresora. Ľahostajnosť. Ako vieme, že sa história nemôže zopakovať a my sme už na túto cestu nevykročili? Je rozklad štátu a jeho izolácia v záujme jeho občanov?

„Dejiny holokaustu a ich poznávanie je generačne prenosný fenomén, ktorý zohráva dôležitú úlohu aj dnes. Osobitne to platí pre dnešnú situáciu. Z tohto dôvodu, je mimoriadne potešujúce vidieť realizáciu hry Hitlerov prezident. Keď sa vystrašení Židia obrátili na Tisa, ignoroval ich prosby. Archivoval ich listy, aby svojim rivalom a Hitlerovi dokázal svoj antisemitizmus. Pre nás však spisy obsahujú usvedčujúce dôkazy. Dostať ich z archívu do diskurzu je cieľom mojej práce. Tým, ktorí by Tisa bránili, by som navrhla, aby deportácie odložili a zamerali sa na obdobie, ktoré im predchádzalo, aby sa zamysleli nad krutým utrpením, ktoré listy vyjadrujú, strach, úzkosť, hlad, zimu, poníženie a smútok. Ľuba Lesná napísala sofistikovaný, provokujúci, fiktívny rozhovor medzi Jozefom Tisom a Alfrédom Wetzlerom. Vytvorila bohatú tapisériu listov, ktoré skúmam a ktorá bola nespočetnými spôsobmi ovplyvnená réžijnou prácou Valerie Schulczovej. Majme sa na pozore pred tými, ktorí sa nechajú zviest nástrahami moci. Zmieriť sa s minulosťou je skutočne ťažké pre každú krajinu. Táto hra výrazne prispieva k tomuto úsiliu,“ uzatvára autorka knihy Slovný pán prezident **Madeline Vadkerty**.

Na tému Kto bol Jozef Tiso a prečo o ňom vzniká divadelná hra sa v najnovšej časti Divadelného Podcastu Országh Hviezdoslav rozprával **Michael Szatmary** s historikom **Ivanom Kamencom**, ktorý sa

Sídlo:
Divadlo P. O. Hviezdoslava
Laurinská č. 20
811 01 Bratislava

Korešpondenčná adresa:
Divadlo P. O. Hviezdoslava
Gorkého 478/17
811 01 Bratislava

dpoh@dpoh.sk

www.dpoh.sk

vo svojom výskume zameriava na politické a kultúrne dejiny Slovenska 20. storočia, na obdobie Slovenského štátu a holokaustu na Slovensku a s režisérkou inscenácie a riaditeľkou DPOH **Valeriou Schulczovou**.

<https://www.youtube.com/watch?v=IGNPB4gSIP0>

Spríevodným podujatím premiéry Hitlerov prezident je výstava Ústavu pamäti národa **Uzákonené bezprávie. Holokaust a protižidovské zákonodarstvo na Slovensku**. Na 12 paneloch zachytáva nielen genézu prípravy a samotné vydanie tzv. Židovského kódexu, ale v širšom kontexte aj jeho dôsledky na židovskú komunitu na Slovensku až po tragické vyústenie protižidovských opatrení – deportácií Židov do nacistických vyhladzovacích táborov. Autormi výstavy sú Martin Garek, Peter Jašek, Pavol Makyna a Ján Pálffy. Návštevníci divadla si ju môžu pozrieť v Galérii DPOH na prvom poschodí do 31. marca.

Piata premiéra tretej divadelnej sezóny DPOH.

Vstupenky Hitlerov prezident: <https://dpoh.sk/inscenacia/hitlerov-prezident/>

Na motívy knihy Madeline Vadkerty Slovný pán prezident

Autorka Ľuba Lesná **Réžia** Valeria Schulczová **Dramaturgia** Darina Abrahámová, Ján Šimko **Scéna a kostýmy** Pavol Andraško **Hudba** Marcela Cmorejová **Výber hudby** Michal Novinski **Hrajú** Martin Madej, Marián Mitaš, Zuzana Kronerová, Marek Majeský, Bronislava Kováčiková, Marcela Cmorejová, Martin Hasák

Premiéra: 25. marec 2025

Repertoár Divadla P.O. Hviezdoslava: <https://dpoh.sk/repertoar/>

Online predaj vstupeniek na predstavenia: <https://vstupenky.dpoh.sk/>

Pokladnica Divadla P.O. Hviezdoslava – Kiosk DPOH: Laurinská 20, Bratislava

Pondelok až nedeľa od 8.30 do 19.00 a vždy hodinu pred predstavením.

www.dpoh.sk / [FB/IG](#) – DPOH

Partneri:

Mediálni partneri:

